

Noored leiba ette valmistamas.

Uhke leivast küla

Vabariigi aastapäeva pidulauale sobib hästi leivast meisterdatud eesti talu või lausa küla.

Siiri Puhalainen, kes juhendab Elva huvikeskuses “Sinilind” kodundus- ja kombeõpetusringi, valmistab esimese leivatalu üle 20 aasta tagasi. Vahepealse aja jooksul on tema juhendamisel valminud sadu maju ja mitukümmend küla. “Leib on püha ja maaga seotud, nagu laps emaga,” rääkis Puhalainen leivatalude valmistamise ideest. “Talu missioon on sügav – ühendada seda, mis on vahepeal katkenud.”

Viimastel aastatel võetakse ehitustöö ette koos Aime Viluga. Mullu, enne maapäeva olid nad koos Tartumaa Kodukandi kolme valla noortega Luunja kultuurimajas ametis hiigelsuure, 58 pätsist koosneva ja 300 inimesele mõeldud leivaküla valmistamisega.

Kogu Tartumaad sümboliseeriv leivaküla ehitati kokku 15 kandikule. Alused kaeti algul mõnemillimeetrise võikihiga, millele joonistati jõgi, järved ja majade asukohad. Seejärel sai iga grupp oma kandikule maju ehitama hakata.

KOORIKUST KATUS JA VÕIDEST KROHV

Leivast valmistatud talud paiknevad siin- ja sealpool Emajõe, ühest küljest piirab neid Peipsi ja teisest küljest Võrts-

järv. Iga Tartumaa valla ja linna kohta kerkis midagi sellele paigale omast. Näiteks Peipsi äärde Nina küla majad ja murulaugust sibulapeenrad ning Elva kohale sealne raekoda. Kergesti äratuntavad olid ka Tartu Ülikool, Rannu Barbara publihoone, Rõngu Köver kõrts ja Luunja kultuurimaja.

Majade ehituse käik iseenesest on suhteliselt lihtne – leivaviilud tuli kõigepealt niisutada köögiviljade marinaadist, õlist, majoneesist ja hapukooresst ja segas kõik komponendid ühtlaseks peeneks massiks. Juustuvõiet kasutati katuse all, et maja viltu ei vajuks. Pasteedi- ja sprotivõie läks aga majaseinte krohvimiseks.

Leivakoorikutest meisterdati aknad, redelid ja katused. Osa neist leidis koha ka katuseroovidena ning koorikupuru muutus mullaks. Noorte jaoks oli tegevus väga huvitav – paljudest on siis neid õpilasi, kes on oma kätega maja otsast lõpuni valmis ehitanud, mis siis, et leivast.

Aga sellest üksi on vähe, kui majad on saanud katuse alla. Viimistlus vajab

nikerdamist, kuid mängib üldmulje kujunemisel suurt rolli. Nii jagatigi ehitajad mitmesse gruppi. Haljastusgruppi ülesanne oli kujundada maastik, puud ja põõsad ning ka tarretisest jõgi ja järved (vesi sai naturaalse tooni puljongikuubikust või sinakasrohelistest toiduvärvist). Puidumeistrid lõikasid leivakoorikutest välja aknad, ukсед ja redelid. Elektrimehed tegid koduakendesse kutsuva sooja tule (munakollastest ja võist). Voolijate rühm meisterdas leivast ning võietest koduloomad. Majade ümber ehitati ubadest ja singivõidest kiviaiad, kõrsikutest lattaed.

KALANAHAST KIVID JA SIBULAST ROOSID

Siiri Puhalainen meenutas aastate jooksul nikerdatud ja meelde jäänud figuure: leivast ja võietest koosnev taat on istunud kaevupingil, koer on valvanud hoovis, meisterdatud on ka vanker, kus õled (riivitud juusturibad) sees, kooguga kaev ja kurgist pang. “Aga hobuseid ei ole õnnestunud teha, need on ikka jalgadest ära vajunud,” kurvastab ta.

Leivast saab teha ka puud, näiteks lõigata kahest viilust välja kuuse kuju ja tükid võidega kokku kleepida. Saadud kuusepuu küljele tuleb määrada võiet